

Remissyttrande: En gemensam angelägenhet

SOU 2020:46

Diarienummer Fi2020/03418

Bakgrund

Kommitténs övergripande uppdrag var ”att lämna förslag som syftar till att långsiktigt öka den ekonomiska jämlikheten och öka möjligheterna till social rörlighet. Den ekonomiska jämlikheten ska framför allt främjas genom åtgärder som bidrar till en så jämn fördelning av marknadsinkomsterna som möjligt.” Uppdraget sammanfattas i direktivet i tre huvudpunkter:

- Föreslå åtgärder som kan bidra till att utjämna skillnader i uppväxtförhållanden, samt i möjligheter till god utbildning och arbete med goda arbetsvillkor.
- Överväga åtgärder som stärker den enskildes rätt i förhållande till starka ekonomiska intressen.
- Lämna förslag till andra typer av jämlikhetsskapande åtgärder.

I det följande sammanställning kommenteras kommissionens rekommendationer om att sänka det svenska biståndet tillfälligt till 0,7 procent av BNP.

Jämlikhetskommissionens förslag

s. 965. Förslag: Justera temporärt målet för det internationella biståndet till 0,7 procent av bruttonationalinkomsten, i enlighet med Sveriges internationella åtagande. Utnyttja de frigjorda 0,3 procenten för att säkerställa en bättre fungerande mottagnings- och etableringsprocess i landet

We Effects synpunkt: We Effect avvisar av flera skäl förslaget att temporärt minska nivån på det internationella biståndet med 30 procent som framförs i kapitel 29 om finansiering

Global ojämlikhet i konsekvenserna av pandemin och klimatförändringarna förstärks ytterligare

Coronapandemin har orsakat den värsta ekonomiska krisen globalt sedan 1930-talets stora depression. Alla de sektorer som nämns av Jämlikhetskommissionen som viktiga för jämlikhet har drabbats i länder där människor är i stort behov av internationellt bistånd. Internationella resursflöden har stört dykt i och med pandemin. Remitteringar, utländska direktinvesteringar och även internationellt bistånd i och med att det påverkas av givarländerns sjunkande BNI under krisen.

Till detta kommer den förvärrade utsatthet under pandemin som miljarder människor befinner sig i på grund av bland annat svaga hälsosystem, otillräckliga sociala skyddsnät, sammanbrott i livsmedelsförsörjningen, arbetslöshet, osäkra bostäder, bristande hygien och sanitet, stängda skolor, mäns våld mot kvinnor, vuxnas våld mot barn samt andra övergrepp på mänskliga rättigheter och demokrati under täckmantel av pandemibekämpning. We Effect ser detta i alla de 20 verksamhetsländer där organisationen vittnar om en historisk kris som vi ännu är långt från att veta när det kan vara över eller vilka konsekvenser den medför. Coronakrisen är global och därför måste också lösningarna vara det. Vi behöver ökat internationellt arbete, inte tvärtom.

Viktigt att notera är också de växande behoven av internationellt bistånd orsakade av klimatförändringar. I ljuset av att klimatförändringarna till större delen orsakats av människor i höginkomstländer men gett negativa effekter som framförallt drabbar de mest utsatta, så ter sig förslaget att minska stödet till människor i fattigdom för att lösa problem i Sverige tondövt.

Minskningen av det internationella biståndet föreslås i utredningen att vara "temporär" utan att tidsramen för en sådan tillfällig lösning föreslås. Två viktiga faktorer för att bistånd ska ge goda resultat är långsiktighet och tillitsfulla samarbetsrelationer, något som bekräftas bland annat i den senaste internationella uppföljningsrapporten om effektivt utvecklingsamarbete. Det finns flera exempel i det svenska biståndet på hur snabb avveckling av samarbeten gett svårigheter att bygga vidare på tidigare resultat, till exempel nedläggningen och den senare återstarten av biståndet till Vietnam. Det finns likaså exempel på hur perioder av snabba ökning av biståndet har inneburit hög press på Sidas administration med risk för sämre analyser och beslut. Detta syntes exempelvis under ryckigheten i budgeten efter de stora asylavräkningarna från biståndet för några år sedan samt i en utvärdering som gjordes av Sidas organisation för tjugo år sedan under en tid då biståndet ökade snabbt efter en tidigare minskning. Jämlikhetskommissionens förslag skulle därmed innebära en medveten försämring av effektiviteten i Sveriges internationella bistånd.

Frågan är i vilken annan verksamhet av motsvarande storlek det skulle uppfattas som seriöst att föreslå en neddragning i storleksordningen 15 miljarder eller en tredjedel, på kort sikt och "tillfälligt", med möjlighet att återgå till den tidigare budgetnivån någon gång "i framtiden"?

Vidare har regeringen (och världen) åtagit sig att uppnå agenda 2030 och ett starkt svenskt bistånd är en förutsättning för att detta ska lyckas. Med andra ord är inte biståndet frikopplat, utan det är en förutsättning för att uppfylla regeringen politiska åtaganden.

Löftet att avsätta en procent av BNI till bistånd

Utredningen beskriver enprocentsmålet som "självpåtaget". Man väljer därmed att inte beskriva det som en bred riksdagsmajoritet för en princip som har legat fast sedan slutet av 1960-talet, vilket bidragit till att Sverige agerat föregångsland internationellt i stödet för fattigdomsbekämpning, jämlikhet, jämställdhet, demokrati och mänskliga rättigheter. En majoritet av partierna i riksdagen står fast vid principen om 1 procent av BNI i internationellt bistånd och det är en del av januariöverenskommelsen mellan regeringspartierna samt C och L. Med tanke på att Jämlikhetskommissionen i sitt uppdrag var ålagda att löpande uppdatera Regeringskansliet är det märkligt att ett förslag om finansiering som går på tvärs med ingångna överenskommelser läggs fram.

Slutsats

We Effect är därför av uppfattningen att det illa underbyggda förslaget att temporärt minska nivån på det internationella biståndet bör avvisas eftersom det skulle drabba miljontals utsatta människor, försämra effektiviteten i det svenska biståndet, påverka Sveriges internationella relationer och utrikespolitiska åtaganden negativt. Förslaget ställer utsatta grupper mot varandra, vilket är särskilt allvarligt i en tid då vi sitter med facit på hur snedfördelade de sociala och ekonomiska konsekvenserna av pandemin och klimatförändringarna är globalt.